

de **Kinderombudsman.**

wij laten van je horen

De Minister van Veiligheid en Justitie
De heer mr. G.A. van der Steur
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Betreft: zorgen om kinderrechten in aanpak polarisatie en radicalisering

Geachte heer Van der Steur en de heer Asscher,

Als gezamenlijk verantwoordelijken voor het dossier polarisatie en radicalisering, richt ik mij in deze brief tot u. Graag wil ik mijn zorgen met u delen over de positie van minderjarigen in de huidige aanpak van polarisatie en radicalisering.

Uit mijn analyse van het huidige beleid ten aanzien van polarisatie en radicalisering blijkt dat het thema voornamelijk vanuit een veiligheidsperspectief wordt aangevlogen. Ik zie te weinig maatregelen die erop gericht zijn jongeren bij de samenleving te betrekken, hen weerbaar te maken tegen radicaal gedachtengoed en hen te beschermen tegen de ingrijpende gevolgen van het verscherpte maatschappelijk debat. Ook zie ik onvoldoende terug dat de individuele belangen van kinderen worden geëxpliciteerd in het overheidsbeleid. Hieronder zal ik deze stellingname toelichten.

Kinderrechtenverdrag

Als Kinderombudsman heb ik als taak wetgeving, beleid en uitvoering van overheidsbeleid te controleren op de naleving van kinderrechten. Mijn toetsingskader is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Op basis van het Kinderrechtenverdrag hebben kinderen recht op bescherming tegen blootstelling aan geweld en gewelddadig beeldmateriaal en tegen uitbuiting. En ook op bescherming tegen discriminatie, recht op vrije meningsuiting en informatievergaring en op ontwikkeling van hun talenten en identiteit. Ouders en andere opvoeders hebben een belangrijke taak om kinderen te helpen ontwikkelen tot weerbare, kritische burgers. De overheid moet zorgen dat er naast veiligheidsmaatregelen ook voldoende aandacht is voor preventie en dat de rechten van kinderen worden gerespecteerd als ingrijpen door zorg- en veiligheidsinstanties onontbeerlijk is geworden.

U bent
nu hier

datum

3 december 2015
ons nummer

20150462 MB
uw brief **blad 1 van 4**

uw kenmerk

contactpersoon

doorkiesnummer

postadres

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

telefoon + fax

T (070) 850 69 90
F (070) 360 75 72

www

info@dekinderombudsman.nl
www.dekinderombudsman.nl

de Kinderombudsman

*is onderdeel van Bureau
Nationale ombudsman*

Polarisatie heeft invloed op kinderen

Geopolitieke ontwikkelingen hebben in toenemende mate invloed op de belevingswereld van kinderen en jongeren. Via de (sociale) media dringen geweld en terreurdreiging de scholen, buurten en kinderkamers binnen, met angst, onzekerheid en soms vervreemding tot gevolg. Voor een enkeling leidt dit zelfs tot radicalisering. Daarnaast zie ik dat het maatschappelijk debat verscherpt en dat de spanningen tussen bevolkingsgroepen oplopen.

Ook onder kinderen en jongeren wordt in groepen en hokjes gedacht. Ik spreek docenten en jongerenwerkers die zich grote zorgen maken over intolerante uitspraken die sommige jongeren doen. Gemeenten en jeugdprofessionals voelen zich vaak nog onvoldoende geëquipeerd om polarisatie en radicalisering te herkennen en ermee om te gaan. Uit gesprekken die ik recent met groepen jongeren voerde blijkt dat er jongeren zijn die zich buiten de samenleving voelen staan, of die zich niet thuis voelen in hun buurt. En er zijn Nederlandse kinderen die zich gestigmatiseerd voelen omdat ze vanwege hun islamitische achtergrond worden aangesproken op wat er in het Midden-Oosten of in Parijs gebeurt. Allemaal zorgwekkende ontwikkelingen die voldoende aanleiding geven om me als Kinderombudsman uit te spreken over het vraagstuk.

Beleidsanalyse: repressieve focus

De focus op repressie en veiligheid in het huidige overheidsbeleid blijkt allereerst uit het feit dat de NCTV de regie voert bij de uitvoering van het *Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme*. Daarnaast is het taalgebruik van het Actieprogramma overwegend repressief, met het 'bestrijden' en 'vervolgen' van jihadisten, haatpredikers en ronselaars, het voorkomen van uitreizen en het tegengaan van verspreiding van radicaal gedachtegoed. Het valt me op dat niet wordt geëxpliciteerd wat de gevolgen van de afzonderlijke maatregelen zijn voor de rechten van individuele kinderen. Net zoals we apart jeugdstrafrecht hebben voor jonge criminelen, zou ook het beleid op dit thema onderscheid moeten maken tussen minderjarigen en meerderjarigen.

Met betrekking tot de speciale belangen van minderjarigen staat in het Actieprogramma alleen vermeld dat de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek kan instellen bij een vermoeden van uitreis van een minderjarige en zo nodig de rechter verzoeken een jeugdbeschermingsmaatregel op te leggen¹. De maatregelen die als preventief worden aangemerkt, zijn eerder als reactief te kenschetsen. Deze initiatieven voorkomen radicalisering immers niet, maar zijn bedoeld om professionals en andere betrokkenen handvaten te bieden hiermee om te gaan, omwille van de veiligheid. Zo zijn er bijvoorbeeld meldpunten waar burgers en eerstelijns werkers zorgen kunnen melden en er is een 'familie-ondersteuningsunit' opgericht, die steun biedt aan familieleden en naasten van geradicaliseerde personen of uitreizigers. Het zorgperspectief omwille van het radicaliserende individu wordt daarbij echter niet als doel genoemd, maar louter

datum

3 december 2015
ons nummer

20150462 MB
uw brief blad 2 van 4

uw kenmerk

¹ VenJ, NCTV en SZW, *Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme*, 2014, p.11

"radicalisering van [...] andere familieleden tegengaan en het plegen van strafbare feiten voorkomen"².

Naar processen van radicalisering is de laatste jaren veel onderzoek verricht. Terugkerende elementen in die onderzoeken zijn dat radicalisering begint met toenemende vervreemding van de samenleving en in werking wordt gesteld door een 'voedingsbodem' (bijvoorbeeld frustratie, echte of vermeende uitsluiting, vernedering en discriminatie, onvrede over onrecht in de wereld, beperkt toekomstperspectief, zich niet vertegenwoordigd voelen door de politiek) en een 'trigger', namelijk de confrontatie met radicaal gedachtegoed en propaganda (via internet, predikers, ronselaars)³.

Hoewel het 'voorkomen van nieuwe aanwas' door het Kabinet als een belangrijke pijler van het Actieprogramma wordt gezien⁴, wordt het bestrijden van de voedingsbodem van radicalisering daarin niet besproken. Er is op deze thema's wel Rijksbeleid, bijvoorbeeld in de Agenda Integratie⁵ en andere documenten waarin de inspanningen van het Kabinet beschreven worden ten aanzien van de bestrijding van discriminatie en racisme, jeugdwerkloosheid of schooluitval. Maar het feit dat deze thema's niet terugkomen in het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, is kenmerkend voor de visie van het Kabinet op het vraagstuk.

datum

3 december 2015
ons nummer

20150462 MB
uw brief blad 3 van 4

uw kenmerk

Kinderombudsman van alle kinderen in Nederland

In feite zijn er drie groepen minderjarigen die met het vraagstuk polarisatie en radicalisering te maken hebben:

1. De zeer kleine groep minderjarigen die daadwerkelijk vertrekt naar oorlogsgebied ('uitreizigers'), of overweegt te vertrekken, en die te maken krijgt met veiligheidsinstanties.
2. De groep minderjarigen die indirecte verbondenheid heeft met het thema doordat ze familieleden, klasgenoten of vrienden heeft die uitgereisd zijn, of die te maken krijgt met zorginstanties op het moment dat zij (al dan niet met hun ouders) gaat uitreizen.
3. De grootste groep minderjarigen (moslims én niet-moslims) die zelf niets met het thema te maken heeft maar wel de gevolgen ondervindt van verscherpte maatschappelijk debat in Nederland.

Polarisatie en radicalisering zijn thema's geworden waartoe we ons ook in Nederland moeten verhouden. Niet alleen omwille van de zeer kleine groep jongeren die zich sterk aangetrokken voelt tot extremistisch gedachtegoed en de iets grotere groep die daar sympathie voor voelt, maar vooral omwille van het welzijn en gevoel van thuishoren van alle Nederlandse jongeren. Als Kinderombudsman is het mijn taak op te komen voor de rechten van alle

² Vierde voortgangsrapportage Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, 9 november 2015

³ Feddes, A. (e.a.), Expertiseunit Sociale Stabiliteit en de Universiteit van Amsterdam, *Triggerfactoren in het Radicaliseringsproces*, september 2015

⁴ Kamerbrief 2015-0000267910, 12 oktober 2015

⁵ <http://www.rijksverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/11/21/kamerbrief-voortgang-agenda-integratie-2014.html>

kinderen in Nederland. Ongeacht hun afkomst, ongeacht hun verblijfstatus en ongeacht wat ze misschien op hun kerfstok hebben. Alle kinderen hebben recht op bescherming, zorg, ontwikkeling en participatie.

Met name over die derde groep maak ik me op dit moment zorgen. De beste manier om extremisme en polarisatie tegen te gaan is immers te zorgen dat jongeren zich prettig voelen in hun buurt, in hun dorp of stad en in Nederland. Het voornaamste tegengif tegen radicaal gedachtengoed is de taal van inclusie en toebehoren.

Als samenleving moeten we zorgen dat kinderen veilig kunnen opgroeien en dat ze kansen krijgen. Dat betekent dat de overheid en maatschappelijk middenveld zich moeten inspannen om ongelijkheid en gevoelens van onveiligheid tegen te gaan. Dat scholen, instanties voor jeugdhulp en jongerenwerk in staat moeten zijn om jongeren te leren hun mening op democratische manier te uiten en om op een goede manier te reageren als jongeren daarbij over de schreef gaan.

Ik vraag u in uw beleid kinderrechten een expliciete plaats te geven, en meer nadrukkelijk aandacht te geven aan preventief beleid omwille van kinderen. Ik wil in 2016 graag hierover met u in gesprek en vanuit mijn rol als Kinderombudsman een bijdrage leveren aan dit debat. Tevens ben ik voornemens om in de loop van 2016 nader te rapporteren over de manier waarop kinderrechten een plaats krijgen in de uitvoeringspraktijk van onder meer gemeenten, zorginstanties, rechterlijke macht en scholen.

Deze brief verstuur ik vandaag ook aan uw ambtsgenoot, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Een afschrift van deze brief zal ik doen toekomen aan de leden van de Vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie en van de Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en aan de Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid.

Hoogachtend,

Marc Dullaert
de Kinderombudsman

datum

3 december 2015
ons nummer

20150462 MB
uw brief blad 4 van 4

uw kenmerk